

andringer. Men iøvrigt kan Begrebet „Forsfædere“ jo tages paa forskjellig Maade. Flere af disse Midler ere komne frem derved, at de under uhykkelige Forhold ere aftrungne Landets Befolkning, eller de ere under lige saa uhykkelige Bilskaar paa anden Maade erhvervede, og da ved landsfaderlig Gunst henlagte til disse Siemeds Fremme. Saaledes er det gaaet med Aldskillige. Nu siger jeg, at naar man vil være taknemlig mod disse Forsfædere, som ere komne af med deres Gode i sin Tid, saa kan man være det paa den Maade, at man siger: Hvad der saaledes er taget fra Eder og bestemt til dette eller hiint efter den Begrændsning, som da gaves, dette ville vi søge at gjøre Fyldest for, men da Forholdene have udviklet sig saaledes, at det, der blev tildeelt paa en vis begrændset Maade, nu er tilstede i en stor Overflodighed, ville vi yde Eder vor Taknemmelighed ved at anvende disse Midler i et videre Omfang. Nu da disse Midler ere vorede i den Grad, som Tilfældet er, tror jeg dog at det vilde være taknemligst mod Forsfædere, naar man lader en Deel af denne store Overflodighed falde tilbage paa Folket i Almindelighed ved andet Brug. Hvad iøvrigt det angaaer, at være taknemmelig mod Forsfædere ved at anerkjende alt det Gode, som i vort Fædreland er skeet for og ved Kunst og Videnskab, da er det Noget, som jeg paa ingen Maade holder mig tilbage fra; men jeg siger, at det er ingenlunde disse Stiftelser, som have gjort det. Nei, det er Staten ved Hjælp af de Midler, som man har tillagt disse Stiftelser, der har gjort det, forsaavidt saadanne Midler kunne gjøre dette, nemlig at frembringe Mænd som dem, vort Land har frembragt, og som ganske vist have havt stor Betydning for Kunst og Videnskab. Jeg kan altsaa i ingen Henseende forstaae, hvoreledes det skulde være nogen Utaknemmelighed mod Forsfædere, at søge at give de Midler, som tidligere ere henlagte til de aandelige Formeraals Fremme, den heldigst mulige Anvendelse. Men, siger den høitærede Minister, vi ville løsrive Baand. Nei paa ingen Maade. Det er ikke vor Fremgangsmaade. Vi tage overordentlig varsomt paa saadanne Forhold, og det have vi viist ved Lønningslovene og mange andre Love.

Have vi forpligtet os til Dette eller Hiint, selv om vi ikke finde det ganske billigt, saa tage vi Hensyn dertil. Baage vi ikke over, at der ved Ordningen af de Enkeltes Forhold altid bliver en Overgangstid? Seg er overbevist om, at noget Saadant ogsaa vil skee her, og naar man har angrebet dette Forslag fra Formens Side, saa maa jeg bemærke, at i den valgte Form ligger netop en Aerkjendelse af den Moderation, hvormed man i Overgangstiden bør gaae frem. Medens jeg er ved Fortiden og Utaknemmeligheden mod Forsfædere, skal jeg tillade mig, at berøre et enkelt af disse Instituter, nemlig Communitetet. Communitetet blev oprettet for at give Hundrede fattige Studenter fri Middags- og Aftensmad. Communitetet har nu en Indtægt af 140,000 Rd. og det er altsaa 1,400 Rd. for en fattig Student til Middags- og Aftensmad. Hvad er nu mere naturligt, end hvis man sagde: Naar man dengang vilde fremme Oplysningen, saa havde man ingen anden Form; de unge Mennesker skulde da til Kjøbenhavn for at lære Latin, Theologi og noget Jura, men nu have Forholdene udviklet sig saaledes, at vi have mangfoldige Former for Dannelsen; og det vil derfor være naturligt med denne Institutions Historie for Die nu at anvende disse rigeligere Midler i en langt fyldigere og videre Grad og til dermed at fremhjælpe Dannelsen i større Almindelighed. Men hvor blive saa de fattige Studenter af? Jeg hører ikke til dem, som vil vægte unge, begavede Mænd, som mangle Formue, Leilighed til at komme frem. Dertilmod, naar der kan findes en Form for en heldig Anvendelse, saa kan man gjøre uendelig meget Godt dermed; men saaledes som det nu er indrettet, tror jeg ikke, at disse Midler heldigst anvendes med det for Die, at hjælpe de uformuende Mennesker frem. Der gives ikke saa unge Mennesker, hvis Fædre have flere Tusinde Rigsdaler i aarlig Indtægt, som nyde, hvad man dengang tiltænkte fattige Studerende. Nu er det vel muligt, at Vedkommende have havt nødt, at Sønerne fik en saadan Understøttelse. Men hvorfor? Fordi det er Tankegangen, at alle deres Søner skulde gaae den Vej, hvad enten de due dertil eller ikke.